

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

การได้ส่วนคดีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ประกอบระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 มีกระบวนการดำเนินการที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในหลายประการ เริ่มตั้งแต่ผู้มีอำนาจไต่สวนคดีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ส่วนผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาความผิดทั่วไป ได้แก่ พนักงานสอบสวน ทั้งกระบวนการดำเนินการไต่สวนคดีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการกับกระบวนการสอบสวนคดีความผิดอาญาทั่วไปก็มีความแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามการไต่สวนคดีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และการสอบสวนคดีอาญาทั่วไปก็มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน คือ เพื่อแสวงหาและทราบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ หรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษนั่นเอง ซึ่งการแสวงหาข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความผิดดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในคดีย่อมได้รับผลกระทบโดยตรง การที่รัฐมุ่งเพียงแต่นำวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่จะพิสูจน์ความผิดในตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเขาย่อมเป็นการไม่ถูกต้องเนื่องจากเป็นการขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีบทบัญญัติหรือข้อกำหนดอันเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหาในทุกขั้นตอนของการสอบสวนหรือการไต่สวน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน

พ.ศ. 2561 ก็ได้มีบทบัญญัติและข้อกำหนดอันเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาอยู่หลายประการ ในขั้นตอนต่าง ๆ ระหว่างการไต่สวน แต่ก็ยังมีความบกพร่องอยู่ในหลายประการ แต่ก็ยังมีสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในบางเรื่อง ที่ยังมิได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร ซึ่งต่อไปผู้เขียนจะได้รวบรวม ปัญหาข้อบกพร่องดังกล่าว โดยจะได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น และแสวงหา แนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว โดยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของต่างประเทศ และ มาตรฐานสากลเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 ให้ได้รับความคุ้มครองอย่างมี ประสิทธิภาพโดยไม่กระทบถึงกระบวนการไต่สวนต่อไป

4.1 ปัญหาที่เกิดจากการไม่จัดทนายความให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการไต่สวนของ คณะกรรมการ ป.ป.ช.

ในปัจจุบันการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ซึ่งอยู่ในอำนาจการไต่สวน และวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น นับวันก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศอย่างเป็นนัยสำคัญ กฎหมายจึงบัญญัติให้กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เป็นการกระทำความผิดที่ต้องรับโทษที่รุนแรง และมีกระบวนการ พิเศษขึ้นมาเพื่อปราบปรามการทุจริตให้ลดน้อยลงและมีประสิทธิภาพ (Crime Control) แต่ทั้งนี้การ ดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกกล่าวหานั้นก็ยังคงต้องยึดหลักความชอบด้วยกฎหมาย (Due Process) และ เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะที่ ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์หรือ ไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคล ใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ วิธีการที่จะทำให้ หลักการดังกล่าวนี้สัมฤทธิ์ผล คือ การให้ผู้ถูกกล่าวหาสิทธิที่จะมีทนายความ (Right to Counsel) คอยให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถพิสูจน์การกระทำของตน และสามารถต่อสู้ คดีได้อย่างเต็มที่ และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหากผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไม่มีทนายความ

รัฐก็ชอบที่จะยื่นมือให้ความช่วยเหลือ โดยบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาด้วยการจัดหาทนายความให้ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 73 บัญญัติว่า “ในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและการให้ปากคำของผู้ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธินำทนายความหรือบุคคลซึ่งผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจไม่เกินสามคนเข้าฟังในการชี้แจงหรือให้ปากคำของตนได้” จากบทบัญญัติดังกล่าวก็จะเห็นได้ว่าการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิเพียงนำทนายความหรือบุคคลซึ่งผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจไม่เกินสามคนเข้าฟังในการชี้แจงหรือให้ปากคำของตนได้ แต่หากผู้ถูกกล่าวหาไม่มีทนายความกลับไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายมารองรับในการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาในการจัดหาทนายความให้ นั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา กล่าวคือ ผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

4.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่

การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 73 ให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการมีสิทธินำทนายความหรือบุคคลซึ่งผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจไม่เกินสามคนเข้าฟังในการชี้แจงหรือให้ปากคำของตนได้ แต่หากผู้ถูกกล่าวหาไม่มีทนายความกลับไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายมารองรับในการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาในการจัดหาทนายความให้ นั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา กล่าวคือ ผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งไม่เฉพาะแต่ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น นอกจากนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง เท่านั้น ที่จะตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา เจ้าพนักงานของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือประชาชนบุคคลธรรมดาที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานของรัฐซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ก็ย่อมที่จะตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เช่นกัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานของรัฐระดับสูง หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนธรรมดาที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา นั้น ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย และไม่มีทุนทรัพย์ในการจัดหาทนายความมาให้ความช่วยเหลือคดีแก่ตน จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมาย และในบางกรณี หากผู้ถูกกล่าวหาเกิดความบกพร่องทางร่างกาย เป็นต้นว่า พิการ เป็นใบ้ หูหนวก ตาบอด บุคคลเหล่านั้นย่อมห่อนความสามารถในการต่อสู้คดี และ

ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเห็นกัน อีกทั้งหากพิจารณาถึงการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ล้วนแล้วแต่เป็นคดีที่ร้ายแรงและกฎหมายได้วางอัตราโทษที่ค่อนข้างสูงแก่ผู้กระทำความผิด เช่น ความผิดประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148 มาตรา 149 มาตรา 201 และมาตรา 202 ได้บัญญัติอัตราโทษขั้นสูงถึงประหารชีวิต ซึ่งเป็นอัตราโทษที่ร้ายแรงที่สุดของกฎหมายอาญา นอกจากนี้ คดีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามกฎหมายอื่น ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ในส่วนกฎหมายสารบัญญัติ มาตรา 167 ถึง มาตรา 184 ในทุกมาตราที่เกี่ยวข้องก็มีอัตราโทษจำคุก และ/หรือปรับ ทั้งสิ้น ดังนั้น คดียิ่งร้ายแรงเท่าไร ความจำเป็นในการมีทนายความช่วยเหลือย่อมจะยิ่งสูงขึ้นไปด้วย

ทั้งนี้เมื่อบุคคลเหล่านั้นตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการดำเนินคดีอาญาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ไม่สามารถจัดหาทนายความได้ด้วยตนเอง อาจเนื่องมาจากไม่มีทุนทรัพย์ หรือไม่มีความรู้ความเข้าใจในการมีทนายความมาให้ความช่วยเหลือทางคดี หรือไม่ว่าด้วยสาเหตุใด กฎหมายก็ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่จัดหาทนายความให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ว่ากรณีใด เมื่อผู้ถูกกล่าวหาไม่มีทนายความในการช่วยเหลือคดีแล้ว ผู้ถูกกล่าวหา ย่อมที่จะไม่มีผู้ที่มีความรู้ความสามารถซึ่งมีวิชาชีพทางด้านกฎหมายโดยเฉพาะให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ตนในทางคดี และเมื่อผู้ถูกกล่าวหาไม่มีทนายความคอยให้คำปรึกษาแนะนำแล้ว จะมีสิ่งใดมาเป็นหลักประกันได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะสามารถใช้สิทธิของตนตามที่กฎหมายบัญญัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วนและเป็นประโยชน์แก่ตนเองได้มากที่สุด อาทิเช่น สิทธิในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและการให้ปากคำของผู้ถูกกล่าวหา โดยมีทนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจเข้าร่วมรับฟัง¹ สิทธิในการนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยอัยการบุคคลหรือนำพยานหลักฐานมาเองหรือจะอ้างพยานหลักฐานโดยขอให้คณะกรรมการไต่สวนหรือคณะไต่สวนเบื้องต้นเรียกหรือไต่สวนพยานหลักฐานนั้น² สิทธิในการร้องขอขยายระยะเวลาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา โดยอ้างเหตุผลและความจำเป็น³ สิทธิในการขอตรวจพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนโดยมีทนายความเข้าช่วยเหลือซึ่งสิทธิในการขอตรวจพยานหลักฐานเพื่อประกอบการชี้แจงแก้

¹พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 73.

²ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 ข้อ 77.

³ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 ข้อ 78.

ข้อกล่าวหาของผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวมีขึ้นเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถใช้พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการแสวงหาและรวบรวมมาแล้วนั้น นำมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกกล่าวหาในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือเตรียมพยานหลักฐานมาหักล้างได้ดีขึ้นอันเป็นหลักประกันสิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา⁴ สิทธิในการขอประกันเป็นพยานในคดีและได้รับการคุ้มครองตามที่กฎหมายกำหนด⁵

อีกทั้งหลักการของสิทธิที่จะให้มีทนายความหรือบุคคลที่ผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้นสอบสวนนั้น เป็นหลักเพื่อตรวจสอบการสอบสวนปากคำว่าได้กระทำไปโดยถูกต้องชอบด้วยกฎหมายและเป็นหลักประกันสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ต้องหาได้รับการสอบสวนดำเนินคดีด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ป้องกันมิให้มีการดำเนินการถามปากคำผู้ต้องหาโดยมิชอบด้วยประการต่าง ๆ และเพื่อเป็นหลักประกันว่าพนักงานสอบสวนจะทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงว่าผู้ต้องหาผิดหรือบริสุทธิ์ ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาดำเนินคดีแล้วผู้ต้องหาอาจตกอยู่ภายใต้เหตุปัจจัยหลายประการที่อาจก่อให้เกิดความกดดันแก่ผู้ต้องหา อันอาจทำให้ต้องจำยอมต่อคำซักถามต่าง ๆ ของพนักงานสอบสวนโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ได้ อีกทั้งการที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจนเห็นว่ามีความผิดตามสมควรเพียงพอแก่การแจ้งข้อหาและแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาแล้ว บทบาทของพนักงานสอบสวนในช่วงนี้ย่อมเสมือนว่าพนักงานสอบสวนยืนอยู่ในฐานะเป็นคู่ปรปักษ์กับผู้ต้องหา ซึ่งหลักการสำคัญของระบบปฏิปักษ์ (adversary system) หรือระบบกล่าวหา (accusatorial system) นั้นมีแนวคิดอยู่บนฐานที่ว่าการค้นหาความจริงจะสามารถทำได้ดีที่สุด ถ้าทั้งโจทก์และจำเลยมีความเท่าเทียมกัน⁶ ดังนั้น การที่ฝ่ายผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้มีทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ จึงเป็นหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ต้องหาที่มีความสามารถเท่าเทียมกับพนักงานสอบสวน เพื่อให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนในการค้นหาความจริงว่าผู้ต้องหาผิดหรือบริสุทธิ์ สามารถเกิดความสัมฤทธิ์ผลได้อย่างเที่ยงธรรม⁷

⁴ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 ข้อ 79.

⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 135.

⁶ คณิ่ง ภาชัยและคณะ. (2540). *โครงการศึกษาวิจัย เรื่องสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย และ ผู้ต้องโทษในคดีอาญา*. เสนอต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา. หน้า 29. อ้างถึงใน ธานีศ เกศวิพิทักษ์. (2553). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 334.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 333 - 334.

การที่กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาสามารถนำทนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือการให้ ปากคำของตนได้นั้น ย่อมมีหลักการเช่นเดียวกับที่กล่าวข้างต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าได้ปฏิบัติตามการเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นหลักประกันคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ให้การโดยสมัครใจ และจะไม่ถูกข่มขู่ บังคับ ล่อลวง หรือให้สัญญา ซึ่งจะทำให้ปัญหาเรื่องการได้มาซึ่งคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาโดยมิชอบเพราะเหตุถูกข่มขู่ และทำให้ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้นั้นลดลง เพราะได้รับการตรวจสอบในชั้นแรกแล้ว อันเป็นหลักประกันแก่กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และผู้ถูกกล่าวหา แต่อย่างไรก็ดี การที่ทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา นั้น คงจะไม่มีสิทธิที่จะชี้แจงหรือตอบคำถามแทนผู้ถูกกล่าวหาได้⁸ ดังนั้นการที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 73 ได้ให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่มีทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงหรือให้ปากคำได้ แต่หากผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถจัดหาทนายความได้ด้วยตนเอง ก็ไม่มีสิทธิที่ได้รับการช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้ ย่อมเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวที่มีขึ้นมาเพื่อให้ทนายความเข้ามาตรวจสอบกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการให้ถ้อยคำในกระบวนการไต่สวน และแม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะสามารถมีบุคคลที่ไว้วางใจเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ บุคคลเหล่านั้นส่วนใหญ่ย่อมเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายได้ดีเท่ากับทนายความ สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาย่อมที่จะไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่

4.1.2 ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ถึงแม้ว่ากระบวนการดำเนินคดีอาญาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีรูปแบบ การดำเนินคดีโดยใช้ระบบไต่สวน ซึ่งเป็นการค้นคว้าหาความจริงและดำเนินการไต่สวนขององค์คณะไม่ว่าจะเป็นการไต่สวนโดยองค์คณะกรรมการไต่สวน หรือองค์คณะไต่สวนเบื้องต้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าบุคคลในองค์คณะกรรมการไต่สวน หรือองค์คณะไต่สวนเบื้องต้น จะสามารถตรวจสอบ ถ่วงดุลกันได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากองค์คณะกรรมการไต่สวน หรือองค์คณะไต่สวนเบื้องต้น ย่อมถือว่าเป็นบุคคลฝ่ายเดียวกัน การจะโต้แย้งคัดค้านหรือถ่วงดุลซึ่งกันและกันอาจเป็นไปได้ยากเนื่องจากอาจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ในฐานะผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา

หากจะเปรียบเทียบกับกระบวนการดำเนินคดีอาญาของต่างประเทศที่ใช้ ระบบไต่สวน

⁸ ธานิศ เกศพิทักษ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 338.

อย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศส จะเห็นได้ว่าประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศหนึ่งที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยใช้ระบบไต่สวน เช่นเดียวกับการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 116 วรรคสี่ ก็ยังให้หลักประกันเกี่ยวกับสิทธิการมีทนายความแก่ผู้ต้องหา โดยบัญญัติให้ผู้พิพากษาไต่สวน (juge d'instruction) ซึ่งมีหน้าที่รวบรวมหลักฐานในชั้นเตรียมฟ้องคดีอาญา และค้นหาความจริงทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำผิดและส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำผิดทั้งในด้านที่เป็นผลร้ายและผลดีแก่ผู้ต้องหา⁹ มีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิการมีทนายความในการดำเนินคดีอาญา เพื่อป้องกันสิทธิของผู้ต้องหาและเป็นหลักประกันสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหา ซึ่งทนายความดังกล่าวนั้น ผู้ต้องหาอาจจะจัดหาด้วยตนเอง หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่มีทนายความศาลก็จะดำเนินการแต่งตั้งทนายความให้

4.1.3 ปัญหาการหลอมน้ำเกี่ยวกับสิทธิการได้รับการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา ระหว่างพนักงานสอบสวนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2561 มีบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความหลอมน้ำเกี่ยวกับสิทธิการได้รับการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา ระหว่างพนักงานสอบสวนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

กรณีแรก ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าพนักงานของรัฐหรือบุคคลอื่นใดในข้อหาใด ๆ บรรดาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้พนักงานสอบสวนแสวงหาข้อเท็จจริง รวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น แล้วส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ซึ่งในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่ได้รับมาดังกล่าวไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือแม้จะอยู่ในหน้าที่และอำนาจ แต่เป็นเรื่องไม่ร้ายแรงที่เป็นกรกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรมอบหมายให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ ก็ให้ส่งเรื่องคืนพนักงานสอบสวน ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากพนักงานสอบสวน โดยจะกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติด้วยก็ได้¹¹

กรณีที่สอง หรือในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นสมควรอาจส่งเรื่อง ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มีใช้ความผิดร้ายแรงให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ

⁹ The French Code of Criminal Procedure Article 116 Paragraph 4.

¹⁰ โทแมส ภัททธิรมย์. (2538). การสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส. *วารสารอัยการ*, 31(3).

¹¹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 61.

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไปก็ได้¹²

จะเห็นได้ว่าทั้งสองกรณีดังกล่าวแม้จะเป็นการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม แต่เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้อำนาจหรือส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นไปตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดรับรองไว้ ซึ่งในส่วนสิทธิการได้รับการจัดหาทนายความเพื่อช่วยเหลือคดีของผู้ถูกกล่าวหา นั้น ย่อมเป็นไปตามมาตรา 134/1 กล่าวคือ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่พ้นสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีพนักงานสอบสวน ก็มีหน้าที่ต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา ส่วนในคดีที่อัตราโทษจำคุก ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความ และผู้ต้องหาต้องการทนายความ พนักงานสอบสวนก็มีหน้าที่จะต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา เช่นกัน

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาที่อยู่ในกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับผู้ถูกกล่าวหาที่อยู่ในกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ว่าจะเห็นกรณีกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐเช่นเดียวกัน แต่สิทธิการมีและการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาโดยรัฐกลับแตกต่างและมีความเหลื่อมล้ำกัน เพราะหากเป็นกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับสิทธิเพียงที่จะมีทนายความเข้ารับฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือการให้ปากคำได้ไม่เกินสามคน แต่หากไม่มีทนายความก็ไม่มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐในการจัดหาทนายความให้ แต่หากคดีดังกล่าวคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ให้อำนาจหรือส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 61 หรือ มาตรา 63 ผู้ถูกกล่าวหากลับมีสิทธิได้รับการจัดหาทนายความให้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

4.1.4 ปัญหาต่อสิทธิของบุคคลธรรมดาที่ร่วมกระทำความผิดกับเจ้าพนักงานของรัฐ

ดังที่ได้ทราบมาแล้วว่า บุคคลที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาภายใต้กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ไม่เฉพาะแต่เจ้าพนักงานของรัฐเท่านั้น แต่บุคคลธรรมดาที่ไม่ได้มีสถานะเป็นข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐ หากถูกกล่าวหาว่าเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดกับข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐดังกล่าว ก็ย่อมที่จะกลายเป็นผู้ถูกกล่าวหาและตกอยู่

¹² พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 63.

ภายใต้กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่นกัน และเมื่อบุคคลธรรมดา ดังกล่าวมีสถานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาแล้ว แต่กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กลับไม่มีการจัดหาทนายความให้แก่บุคคลดังกล่าว ซึ่งอย่างที่ทราบกันโดยทั่วไปอยู่แล้วว่าบุคคลธรรมดาส่วนใหญ่แล้วย่อมเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมาย และเป็นผู้ที่มีทุนทรัพย์ในการดำรงเลี้ยงชีพระดับปานกลางไม่ได้ร่ำรวยหรือมีเงินทองมากพอที่จะไปจัดหาทนายความมาด้วยตนเอง และเมื่อบุคคลธรรมดาดังกล่าวตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา ย่อมทำให้สภาพทางจิตใจยำแย่เครียด วิตกกังวล และไม่สามารถทราบได้ว่าจะให้การหรือไม่ให้การ หรือจะดำเนินการอย่างไรที่จะเป็นประโยชน์ทางคดีแก่ตนมากที่สุด แม้จะสอบถามหรือปรึกษาองค์กรคณะกรรมการไต่สวน หรือคณะไต่สวนเบื้องต้นที่เป็นผู้รับผิดชอบในการทำคดีของตน องค์กรคณะกรรมการไต่สวน หรือคณะไต่สวนเบื้องต้นดังกล่าว ก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะให้คำปรึกษาหรือข้อแนะนำได้มากนัก เนื่องจากโดยสภาพความเห็นจริงแล้วองค์กรคณะกรรมการไต่สวน หรือคณะไต่สวนเบื้องต้นย่อมเห็นฝ่ายตรงข้ามกับผู้ถูกกล่าวหา และหากให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาที่มากจนเกินไปก็อาจจะถูกร้องเรียนได้ว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้ง คดีเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ นั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคดีที่ผู้มีส่วนได้เสียหรือเป็นผู้มีอิทธิพลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคลธรรมดาที่ถูกกล่าวหาว่าร่วมกระทำความผิดกับเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลดังกล่าว โดยเกรงกลัวว่าหากตนให้ถ้อยคำในด้านที่เป็นผลเสียต่อบุคคลดังกล่าว แม้ว่าจะเป็นการจริง ตนหรือครอบครัวอาจจะได้รับอันตราย หรือถูกข่มขู่ ซึ่งจะทำให้บุคคลธรรมดาดังกล่าวไม่กล้าที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงตามความเป็นจริง และย่อมจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างยิ่ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้ให้ความคุ้มครองหรือให้สิทธิแก่บุคคลธรรมดาที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาได้รับการช่วยเหลือในการจัดหาทนายความให้ ย่อมทำให้บุคคลธรรมดาไม่มีหลักประกันสิทธิในการต่อสู้คดีของตน ไม่มีทนายความซึ่งเป็นผู้มีวิชาชีพและมีความรู้ความสามารถ ประสพการณ์ทางด้านกฎหมาย ให้คำปรึกษา และคำแนะนำทางด้านคดีที่จะ เป็นประโยชน์แก่บุคคลธรรมดาดังกล่าว

นอกจากนั้น หากเปรียบเทียบสิทธิของบุคคลธรรมดาที่ตกเป็นผู้ต้องหาตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้สิทธิการมีทนายความแก่บุคคลธรรมดาที่ตกเป็นผู้ต้องหา มากกว่าบุคคลธรรมดาที่ต้องเป็นผู้ถูกกล่าวหา ในกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวคือ ผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 134/1 บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา โดยกำหนดแบ่งแยกตามอัตราโทษของคดีว่า หากเป็นคดีที่อัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่มีการแจ้งข้อกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องจัดหา

ทนายความให้แก่ผู้ต้องหา ส่วนคดีที่มีอัตราโทษจำคุก หากผู้ต้องหาไม่มีทนายความและต้องการทนายความให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้ พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา แต่หากบุคคลธรรมดาที่มีสถานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าร่วมกระทำความผิดกับเจ้าพนักงานของรัฐ และตกอยู่ภายใต้กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ก็หาได้มีบทบัญญัติที่จะมาคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการได้รับความช่วยเหลือในการได้รับการจัดหาทนายความให้ไม่ จึงทำให้สิทธิของบุคคลธรรมดาที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาภายใต้กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับ สิทธิของบุคคลธรรมดาที่ตกเป็นผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่เท่าเทียมกันอย่างยิ่ง

4.2 ปัญหาการแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบ

การไต่สวนของคณะกรรมการไต่สวน หรือคณะไต่สวนเบื้องต้น ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งหรือได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 ซึ่งได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการไต่สวนไว้ โดยในแต่ละกระบวนการและขั้นตอนเหล่านั้นจะกระทบสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในหลาย ๆ ประการดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ในบทที่ 2 นอกจากจะกระทบสิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ยังมีบทบัญญัติหรือข้อกำหนดที่ให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาในขั้นตอนต่าง ๆ ของการไต่สวนด้วยซึ่งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งต่อผลการไต่สวน กล่าวคือ หากผู้ถูกกล่าวหาละเลยสิทธิที่ตนพึงมีตามที่กฎหมายกำหนดไว้อาจถึงขั้นทำให้ตกเป็นผู้ถูกชี้มูลความผิดอาญาได้ การสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการขั้นตอนการไต่สวนและการรับรู้รับทราบถึงสิทธิของตนเมื่อตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะนำไปเป็นข้อมูลในการที่จะตัดสินใจดำเนินการตามสิทธิที่ได้รับดังกล่าวหรือไม่ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจและแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ได้แก่ คณะกรรมการไต่สวน หรือคณะไต่สวนเบื้องต้นซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งหรือได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ดำเนินการไต่สวนนั่นเอง แต่การที่คณะกรรมการไต่สวน หรือคณะไต่สวนเบื้องต้นจะสามารถแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบ นั้น ต้องปรากฏว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ

ป้องกันและปราบปรามการทจริต พ.ศ. 2561 หรือระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 กำหนดให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องนั้น ๆ ไว้ด้วย ซึ่งถึงแม้จะมีการกำหนดสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องนั้น ๆ ไว้แล้ว แต่หากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทจริต พ.ศ. 2561 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 มิได้กำหนดให้คณะกรรมการไต่สวน หรือคณะไต่สวนเบื้องต้นจะต้องแจ้งสิทธินั้น ๆ ให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา อาจทำให้คณะกรรมการไต่สวน หรือคณะไต่สวนเบื้องต้นละเลยหรือหลงลืมที่จะแจ้งสิทธินั้น ๆ ให้แก่ ผู้ถูกกล่าวหาอันอาจส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อตัวผู้ถูกกล่าวหาได้ แม้กฎหมายจะให้สิทธิดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้แล้ว ดังนั้น หากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทจริต พ.ศ. 2561 หรือระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 มีบทบัญญัติหรือข้อกำหนดให้ต้องมีการแจ้งสิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบจะทำให้สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาได้รับความคุ้มครอง

เมื่อพิจารณา กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) จะเห็นได้ว่า ข้อ 14 วรรค 3 (ข) ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ไว้ว่า ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ และไม่ถูกบังคับให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

นอกจากนั้นแล้วหากพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะเห็นได้ว่า มาตรา 134/4 (1) ซึ่งบัญญัติว่า ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การ อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

ส่วนในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส ก็มีบทบัญญัติให้บุคคลผู้ถูกควบคุมตัวจะต้องได้รับแจ้งสิทธิทั้งหลายของเขาโดยทันที ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดรวมทั้งสิทธิของเขาในกรณีที่ได้รับการปล่อยตัว การที่จะรับทราบผลการดำเนินคดีของอัยการแห่งสาธารณรัฐ และถ้าบุคคลผู้ถูกควบคุมตัวอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถจะเข้าใจถึงสิทธิทั้งหลายของเขาได้ การแจ้งสิทธิจะต้องกระทำภายหลังที่เขาอยู่ในสภาพที่จะเข้าใจได้แล้ว

ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทจริต พ.ศ. 2561 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 จะพบว่าในขั้นตอนการชี้แจงแก่ข้อกล่าวหา มิได้แจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาให้การถ้อยคำที่ผู้ถูก

กล่าวหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ โดยสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องดังกล่าวไม่ได้มีการบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2561 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 แต่กลับมีการระบุสิทธิดังกล่าวไว้ในแบบบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิคัดค้านคณะกรรมการไต่สวน/คณะไต่สวนเบื้องต้น โดยระบุไว้ในระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการ ตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561 ข้อ 74 วรรคท้ายว่า บันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบให้เป็นไปตามแบบบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด อันเป็นการ กำหนดการแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบไว้โดยอ้อมนั่นเอง